

FiBO

SUOMALAINEN
BAROKKIORKESTERI

Suomalainen barokkiorkesteri (FiBO)
Ritarihuoneen residenssisarja
Syksy 2020

Su 6.9.2020 klo 18 Syysfanfaari

Toimitus: Aino Jalkanen

Taitto: Paula Susitaival

Kuva: Jaakko Paarvala

KIITOS

Anna ja Signe von Bonsdorffin sukurahasto, Helsingin kaupunki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Yle tallentaa Syysfanfaari-konsertin, joka lähetetään Yle Radio 1:ssä perjantaina 11.9. alkaen kello 19.02. Konsertti on kuultavissa 30 päivää Yle Areenassa.

6.9.2020

SYYSFANFAARI

Orkesterisoiton juhlaa

Kreetta-Maria Kentala, viulu ja liidaus
Suomalainen barokkiorkesteri

Georg Friedrich Händel (1685-1759)

Vesimusiikki-sarja, F-duuri (HWV 348)

1. Overture (Largo-Allegro)
2. Adagio e staccato
3. [ei tempomerkintää]
4. Andante
5. [ei tempomerkintää]
6. Air
9. Hornpipe
10. [ei tempomerkintää]
8. Bourrée
7. Minuet

Giovanni Battista Somis (1686-1763)

Viulukonsertto, F-duuri

1. Allegro
2. Grave
3. Allegro

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Orkesterisarja nro 3, D-duuri (BWV 1 068)

1. Overture (ei tempomerkintää - Vite - ei tempomerkintää)
2. Air
3. Gavotte I & II
4. Bourrée
5. Gigue

1700-luvun alkuvuosikymmeninä Euroopan eri puolilla kehkeytyneet musiikilliset tyylit liukuivat toisiaan kohti ja kietoutuivat toisiinsa. Säveltäjät liikkuvat maasta toiseen ja hakivat vaikutteita naapureistaan. Tavoiteltiin ”yhdistynyttä makua” – eurooppalaista tyyliä, joka muovasi synteesiä italialaisen, ranskalaisen ja saksalaisen musiikin välillä. Tätä kaikkea edustivat muiden muassa Johann Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel ja Giovanni Battista Somis.

Barokkiajan kruunupäät eivät tehneet mitään merkittävää ilman musiikkia, joten kun Englannin kuningas Yrjö I heinäkuussa 1717 lähti veneretkelle Thamesille, hänen rinnallaan kulki soittajilla lastattu vene, joka vastasi huviretken musiikillisesta annista. Tätä varten Georg Friedrich Händel (1685–1759) oli säveltänyt orkesterisarjoja, jotka tultiin pian tuntemaan nimellä *Vesimusiikki*.

Sää suosi, ja joki oli tungokseen asti täynnä veneitä, joissa ihmiset kuuntelivat veden yli kiiriviä sointeja. Veneorkesterissa oli peräti viitisenkymmentä muusikkoa – myös käyrätorvia, jotka olivat englantilaisessa barokkimusiikissa uusi tuttavuus. Nykyään *Vesimusiikki* hahmotetaan kolmen orkesterisarjan kokonaisuutena, mutta ei ole varmaa, mitä osia ja missä järjestyksessä veneretkellä soitettiin. Nyt kuullaan raikasta ulkoilmahenkeä uhkuva ensimmäinen sarja.

Händelille veneretki oli hyvää mainosta. Säveltäjä oli asettunut Englantiin vain muutamaa vuotta aiemmin ja sai nyt mahdollisuuden parannella asemiaan tarttuvin ja hehkein sävelin. *Vesimusiikista* tuli Lontoossa todellinen hitti. Samalla sävellys saattoi olla Händelin sovinnonele kuninkaalle, joka oli ärsyyntynyt siitä, miten hovisäveltäjä oli haeskellut itsenäisempää asemaa ylhäisten mesenaattien tuella.

Barokin aikana viulu kohosi vähitellen paljasjalkaisesta katusoittimesta taituroivaksi kuningattareksi esitaistelijoinaan sellaiset viuluvirtuoosisäveltäjät kuin Corelli ja Geminiani. Viulistsäveltäjä oli myös Giovanni Battista Somis (1686–1763), johon tämän konsertin solisti Kreeta-Maria Kentala nyt tutustuttaa. Somis eli Torinossa, joka oli tuolloin Savoijin herttuakunnan pääkaupunki. Alueella oli vanhastaan tiiviit siteet Ranskaan, ja Somis marinoitui ympäristössä, jossa italialainen kulttuuriperintö sai voimakkaan ranskalaisen silauksen. Muusikkoperheessä varttunut Somis soitti jo 10-vuotiaana paikallisessa hoviorkesterissa, ja nuorukaisena hän nousi sen johtajaksi. Hän tunsu Vivaldin ja opiskeli Corellin johdolla.

Somisista tuli itsestäänkin merkittävä pedagogi: monien ranskalaisten viuluoppilaiden – muun muassa säveltäjä Jean-Marie Leclairin – myötä

häneestä tuli tärkeä sillanrakentaja italialaisen ja ranskalaisen koulukunnan välillä. Ranskan konservatiivisissa kulttuuripiireissä viulu nähtiin huolestuttavana eteläisenä nousukkaana, joka uhkasi oman kansallisuussoittimen viola da gamban asemaa. Oli sanomattakin selvää, että italialainen tyyli ja viulu alkoivat herättää Ranskassa yhä suurempaa ihastusta. Somisin tiedetään esiintyneen Pariisin kuuluisassa Concert Spirituel -konserttisarjassa vuonna 1733, ja hänen soittonsa sai erään ranskalaiskirjoittajan kuvailemaan, miten Somisin viulusta pursuili ”kukkasia, hopeisia ruusukkeita, kultakirjailuja, timantteja, rubiineita, granaatteja ja helmiä”.

Somisin viralliseen tuotantoon kuuluu viulu- ja sellosonaatteja sekä triosonaatteja, mutta hänen tiedetään kirjoittaneen myös yli 150 viulukonserttoa, joista suurin osa lienee kadonnut. Kreetta-Maria Kentalan yhdessä Lauri Pulakan ja Mitzi Meyersonin kanssa tekemä levytys Somisin viulusonaateista op. 1 ilmestyi vuonna 2014, ja seuraavaksi Kentala on kääntänyt huomionsa Somisin viulukonserttoihin. Unohtuneen säveltäjän konserttohelmiä alkaa nyt paljastua: tässä konsertissa vuorossa on viulukonsertto F-duuri.

”Välillä mennään italialaisissa koristeellisissa adagioissa, välillä viimeisten osien menuetit ovat ranskalaisen kepeitä. Viulukonserttojen orkesterisatseissa alkaa pilkistää myös uusi galantimpi ja virtaviivaisempi säestystyyli soolostemman lisätessä melodista kiharointia. Somis on mielenkiintoinen vedenjakajasäveltäjä, yksi jalka barokissa, toinen galantissa, kolmas Italiassa ja neljäs Ranskassa”, Kentala kuvailee.

Johann Sebastian Bachilla (1685–1750) oli elämänsä aikana kahdesti käytössään orkesterimaiset soittajavoimat: 1717–1723 hovimuusikkona Köthenissä ja 1729–1737 Leipzigissa, kun hän tuomaskanttori-pestinsä rinnalla johti myös kaupungin Collegium Musicum -musiikkiseuraa. Bachin kuuluisat neljä orkesterisarjaa ovat todennäköisesti syntyneet useamassa eri vaiheessa. Nyt kuultava D-duuri-sarja lienee alun perin syntynyt Köthenissä ja saanut uuden muodon Collegium Musicumin konsertteja varten. Työskentely Collegiumin taitavien opiskelijamuusikoiden parissa oli Bachille tervetullut henkireikä keskellä kanttorintoimen uuvuttavaa työkuormaa ja riitoja esimiesten kanssa.

Orkesterisarja D-duuri hehkuu trumpetteineen ja patarumpuineen majesteettillisissa väreissä. Bach on rakentanut tyylikkään kokonaisuuden, jossa ranskalainen ja italialainen tyyli punoutuvat toisiinsa. Suurimuotoisen ranskalaistyyppisen alkusoiton ja sieluahivelevän Airin jälkeen seuraa juhlavien ja hilpeiden tanssiosien kulkue.

Auli Särkiö-Pitkänen

KREETA-MARIA KENTALA

Barokkiviulisti Kreeta-Maria Kentala tekee koulutusprojekteja vanhan musiikin tyyleistä sekä konsertoi eri orkesterien solistina ja johtajana: tänä syksynä Suomalaisen barokkiorkesterin lisäksi Lappeenrannassa, Vaasassa ja RSO:ssa. Hänellä on meneillään valtion säveltaidetoimikunnan viisivuotinen taiteilija-apuraha vuosille 2017–2021. Kentalan tärkeimpiä opettajia ovat olleet Kaustisella Mauno Järvelä ja Kaija Saarikettu, Tukholmassa Jennifer ja Endre Wolf ja Kölnissä Reinhard Goebel.

Vuonna 2020 Kentala on Kälviä Goes Baroque -barokkimusiikkileirin ja Oulunsalo soi -kamarimusiikkifestivaalin taiteellinen johtaja. Villejä barokin sonaatteja Kentala soittaa kollegojensa Mitzi Meyersonin ja Lauri Pulakan kanssa The Jones Band -yhtyeessä. Yhtyekonsertteja hän liidaa Kentala Consort -nimisellä kokoonpanolla. Kaustislaisten pelimannien perillisensä Kentala laatii kansanmusiikista ja barokkimusiikista konserttiohjelmia, joista suosituimmaksi on muodostunut sooloviuluohjelma *Side by Side*. Kyseinen levy sai vuoden 2016 Yleisradion Vuoden levy- ja Klassinen Emma -palkinnot. Sukuvikana saatu innostus opetushommiin pääsee toteutumaan nykyään Kokkolan ammattikorkeakoulu Centriassa viulunsoiton, kamarimusiikin ja orkesterisoiton parissa.

SUOMALAINEN BAROKKIORKESTERI (FiBO)

Tilausteoksia periodisoittimille, tulkintoja perinteisestä ohjelmistosta, rohkeita ja innovatiivisia työskentelytapoja, ainutlaatuisia konsepteja, jotka houkuttelevat erilaisia yleisöjä – FiBO tarjoaa kaiken tämän ja on samalla vaikutusvaltainen toimija pohjoismaisella kulttuurikentällä.

Vuonna 1989 perustettu Suomalainen barokkiorkesteri (FiBO) on vakiinnuttanut asemansa osaksi suomalaista orkesterikenttää. FiBO on vuosien saatossa työskennellyt alan merkittävimpien solistien ja liidereiden kanssa monipuolisen ohjelmiston parissa. Ytimessä on barokkimusiikki, mutta orkesteri tarttuu usein myös muiden aikakausien teoksiin varhaisbarokista aina varhaisromantiikkaan asti. FiBO soittaa myös barokkiorkesterille sävellettyä uutta musiikkia ja on kantaesittänyt useita tilaamia teoksia. Ydinkokoonpanon muusikot esiintyvät usein myös kamarimuusikkoina. Laajimmillaan orkesteria kuullaan sinfoniaohjelmiston parissa tai oopperaesityksissä.

Suomalaisella barokkiorkesterilla on oma konserttisarja Helsingin Ritarihuoneen juhluvassa ympäristössä, mutta orkesteri kiertää lisäksi laajasti ympäri Suomea. FiBO on esiintynyt useaan otteeseen kaikilla Suomen merkittävimmillä festivaaleilla, kuten Helsingin juhlatuokioilla, Kuhmon Ka-

marimusiikissa ja Turun musiikkijuhlilla. Kansainvälisistä konserttiareenoista tutuimmiksi ovat tulleet saksalaiset, itävaltalaiset ja pohjoisen alueen salit.

Suomalainen barokkiorkesteri on ollut koko historiansa ajan monella tavalla edelläkävijä. Kuudennen kerroksen orkesteri -nimellä perustetulla orkesterilla oli aluksi tärkeä rooli barokkiliikkeen tuomisessa Suomeen. Orkesterin taidokkaat esitykset, luova ohjelmistosuunnittelu ja kekseliäät konseptit ovat herättäneet konserttijärjestäjien huomiota Suomessa ja ulkomailla. Lisääntynyt taloudellinen tuki kotimaassa, suosion kasvu ja huomionosoitukset, kuten Vuoden musiikkiteko- ja Vuoden levy -palkinnot, rohkaisevat FiBOa kulkemaan entistäkin innokkaammin omaa polkuaan.

Loppuvuodesta 2017 ilmestynyt FiBO Records -sarjan ensilevy *Moramoramor* on saanut erinomaisen vastaanoton. Se sisältää Johann Sebastian Bachin kolmannen ja viidennen *Brandenburgilaisen konserton*, Vivaldin konserttoja orkesterin omin solistein ja Jukka Tien-suun *Moran*, ensimmäisen suomalaisen suurelle barokkiorkesterille sävelletyn teoksen. FiBO Records -sarjan toinen levy *Helsinki Window* ilmestyi vuoden 2019 alussa ja sisältää barokkisoittimille sävellettyä nykymusiikkia. Levyjä voi ostaa FiBOn omasta verkkokaupasta.

”Ei olisi voinut toivoa hienompaa ja joustavampaa solisteja tukevaa musisointia kuin mitä Suomalainen barokkiorkesteri tarjosi ensivierailullaan Nürnbergin kansainvälisellä urkuviikolla.”

Süddeutsche Zeitung / Stephan Schwarz-Peters 10.6.2018 Händelin // *trionfo del tempo e del disinganno* -oratorion esityksestä

Suomalaisen barokkiorkesterin soittajat 6.9.2020

- 1. viulu: Tiina Aho-Erola, Anne Pekkala, Hanna Pesonen
- 2. viulu: Anthony Marini, Juha-Pekka Koivisto, Anna Pohjola
- Alttoviulu: Tuula Riisalo, Laura Kajander, Markus Sarantola
- Sello: Lea Pekkala, Tatu Ahola
- Kontrabasso: Petri Ainali
- Cembalo: Marianna Henriksson
- Oboe: Piia Maunula, Katariina Malmberg
- Fagotti: Jaakko Luoma
- Trumpetti: Miikka Saarinen, Inka Pärssinen, Atsuko Sakuragi
- Käyrätorvi: Tommi Hyytinen, Miska Miettunen
- Patarummut: Lassi Erkkilä